

ЩОДО ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ НА СВІТОВУ ТОРГІВЛЮ

Центр зовнішньополітичних досліджень
Національного інституту стратегічних досліджень

Розглянуто два сценарії впливу пандемії коронавірусу на розвиток світової торгівлі. Визначено загальні обсяги скорочення світової торгівлі відповідно до відносно оптимістичного та песимістичного сценаріїв та встановлено сектори, які зазнають найбільшого скорочення. Встановлено, що за обох сценаріїв очікується зростання світової торгівлі у 2021 р.

Висновки

- СОТ розробила два сценарії впливу пандемії коронавірусу на світову торгівлю (песимістичний та відносно оптимістичний).
- Відповідно до песимістичного сценарію, за підсумками 2020 р. світова торгівля скоротиться на 31,9 %.
- Відповідно до відносно оптимістичного сценарію, за підсумками 2020 р. світова торгівля скоротиться на 12,9 %.
- Майже всі регіони зазнають двозначного зниження обсягів торгівлі за підсумками 2020 р, при цьому експорт з Північної Америки та Азії зазнає найбільшого скорочення.
- Найбільше скорочення обсягів світової торгівлі товарами відбудеться в галузях зі складними ланцюгами вартості, зокрема виробництві електронного обладнання та автомобілебудівній промисловості.
- Найбільше скорочення обсягів світової торгівлі послугами відбудеться через обмеження в сфері транспорту та подорожей.
- За обох сценаріїв у 2021 р. очікується зростання світової торгівлі, обсяги якого будуть залежати від тривалості пандемії та ефективності відповідей держав на неї.
- У разі реалізації відносно оптимістичного сценарію, за підсумками 2021 р.

очікується перевищення обсягів світової торгівлі 2019 р. та повернення на траєкторію розвитку світової торгівлі відповідно до тенденцій 2011-2018 рр. з незначним відставанням.

Пандемія коронавірусу призвела до зростання рівня невизначеності щодо її впливу на економічний розвиток світу, наслідком чого стали скорочення обсягів світової торгівлі. Економісти Світової організації торгівлі вважають, що спад у світовій торгівлі за підсумками 2020 р., швидше за все, перевищить спад, спричинений глобальною фінансовою кризою 2008-09 рр.

Водночас очікується, що у 2021 р. відбудеться відновлення обсягів світової торгівлі, результати якого значною мірою будуть залежати від тривалості спалаху та ефективності заходів, які будуть здійснені урядами країн.

В 2019 р. (ще до початку спалаху коронавірусу) світова торгівля вже сповільнювалася. Фізичні обсяги світової торгівлі товарами скоротилися на 0,1 %, в той час як за підсумками 2018 р. вони зросли на 2,9%. Водночас вартісні обсяги світової торгівлі за підсумками 2019 р. знизилася на 3% до 18,89 трлн дол. США. На відміну від торгівлі товарами, торгівля послугами продемонструвала зростання. Так експорт послуг збільшився на 2% до 6,03 трлн дол. США. Темпи розширення були повільнішими, ніж у 2018 р., коли торгівля послугами зросла на 9%. Данні щодо торгівлі товарами в регіональному розрізі у 2018-2019 рр. та прогнози на 2020-2021 рр. представлені в Додатку 1.

Очікування значного скорочення обсягу світової торгівлі обумовлює порівняння ситуації, викликані пандемією корона вірусу, зі світовою фінансовою кризою 2008-2009 рр. Ці кризи в деяких аспектах схожі, але в інших дуже різні. Як і в 2008-2009 рр., уряди знову втручалися в грошово-кредитну та фіскальну політику з метою протидії спаду та надання тимчасової підтримки доходів бізнесу та домогосподарств. Але обмеження на переміщення та соціальне дистанціювання для уповільнення розповсюдження захворювання означають, що пропозиція робочої сили, транспорт та подорожі, викликані боротьбою з коронавірусом, є додатковим важелем впливу, якого не було під час світової фінансової кризи 2008-2009 рр. Цілі сектори національних економік були закриті, включаючи готелі, ресторани, неістотну роздрібну торгівлю, туризм та значну частку виробництва. За цих обставин прогнозування вимагає сильних припущень щодо прогресування захворювання та більшої залежності від оціночних, а не повідомлених даних.

Враховуючи це, фахівці СОТ розробили два сценарії впливу пандемії коронавірусу на світову торгівлю¹, а саме: відносно оптимістичний сценарій із різким падінням торгівлі з подальшим відновленням, починаючи з другої половини

¹ Methodology for the WTO trade forecast of April 8 2020. URL: https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/methodpr855_e.pdf

2020 року; песимістичний сценарій із більш різким початковим зниженням обсягів світової торгівлі та більш тривалим та неповним відновленням (Додаток 2).

Відповідно до відносно оптимістичного сценарію, відновлення буде достатньо сильним, що дозволить у 2021 р. наблизити обсяги світової торгівлі до тих, що очікувались до пандемії коронавірусу, тоді як песимістичний сценарій передбачає лише часткове відновлення. Водночас, за песимістичним сценарієм очікується зростання світової торгівлі у 2021 р. на 24 %, що наблизить торгівлю до лінії оптимістичного сценарію до 2021 або 2022 років.

Слід зазначити, що після фінансової кризи 2008-09 рр. обсяги світової торгівлі не повернулися до свого попереднього тренду. Вірогідність стрімкого відновлення буде більшою, якщо підприємства та споживачі розглядатимуть пандемію як тимчасовий одноразовий шок. У цьому випадку витрати на інвестиційні товари та товари тривалого користування можуть відновитись на близьких до попередніх рівнях, коли криза зменшиться. З іншого боку, якщо спалах коронавірусу триватиме і/або буде повторний спалах, то рівень невизначеності ще більш зросте, а домогосподарства та бізнес, ймовірно, будуть витрачати кошти більш обережно.

За обома сценаріями, у 2020 році всі регіони зазнають двозначного зниження експорту та імпорту, за винятком "Інших регіонів" (до складу яких входять країни Африки, Близького Сходу та Співдружність Незалежних Держав, включаючи асоційованих та колишніх держав-членів). Це відносно невелике оцінене зниження експорту пов'язане з тим, що країни з цих регіонів сильно покладаються на експорт енергоносіїв, на попит на які порівняно не впливає коливання цін. Якщо пандемія перебуває під контролем, і торгівля знову починає розширюватися, більшість регіонів можуть зафіксувати двозначні підйоми в 2021 р. Приблизно 21 % за оптимістичним сценарієм і 24 % за песимістичним сценарієм (що пояснюється значно нижчою базою порівняння).

Важливими двома аспектами, що відрізняють поточну ситуацію від фінансової кризи 2008-2009 рр., є роль ланцюжків створення вартості та торгівля послугами. Порушення ланцюга вартості вже створило проблеми, коли негативний вплив коронавірусу здебільшого обмежувався Китаєм. Він залишається важливим фактором зараз, коли хвороба набула більшого поширення. Торгівля, швидше за все, знизиться в галузях, що характеризуються складними зв'язками ланцюга вартості, особливо в сфері виробництва електронних приладів та автомобілебудівній промисловості. За даними бази даних ОЕСР, частка іноземної доданої вартості в експорті електроніки становила близько 10 % для США, 25 % для Китаю, понад 30 % для Кореї, більше 40 % для Сінгапуру та понад 50 % для Мексики, Малайзії та В'єтнаму. Імпорт основних виробничих ресурсів, ймовірно, буде перерваний соціальним відстороненням, що призвело до тимчасового закриття фабрик у Китаї, що зараз відбувається в Європі та Північній Америці. Управління

зривом ланцюга поставок є викликом як для глобальних, так і для місцевих підприємств і вимагає розрахунку ризику та економічної ефективності з боку кожної компанії.

Торгівля послугами може бути складовою світової торгівлі, на яку найбільше впливає коронавірус через встановлення транспортних та туристичних обмежень, закриття багатьох закладів роздрібною торгівлі та готелів. Послуги не включаються до прогнозу торгівлі товарами СОТ, але значна частка торгівлі товарами була б неможливою без них (наприклад, послуг з транспортування товарів). Однак деякі послуги можуть виграти від кризи. Це стосується послуг у сфері інформаційних технологій, попит на які зростає, оскільки компанії намагаються дати можливість працівникам працювати дома і людям віддалено спілкуватися.

Загалом слід зазначити, що вплив спалаху коронавірусу на міжнародну торгівлю ще не помітний у більшості статистичних даних стосовно міжнародної торгівлі, але деякі оперативні показники вже можуть свідчити про масштаби уповільнення та про те, як воно порівнюється з попередніми кризами. Так індекс нових експортних замовлень за березень показав, що експортні замовлення на виробництво товарів зменшились до 43,3 пунктів, а на експорт послуг знизився до 35,5 пунктів (значення більше 50 вказують на розширення зовнішньоекономічної активності, тоді як значення менше 50 означають її скорочення), що свідчить про суттєвий спад світової торгівлі.

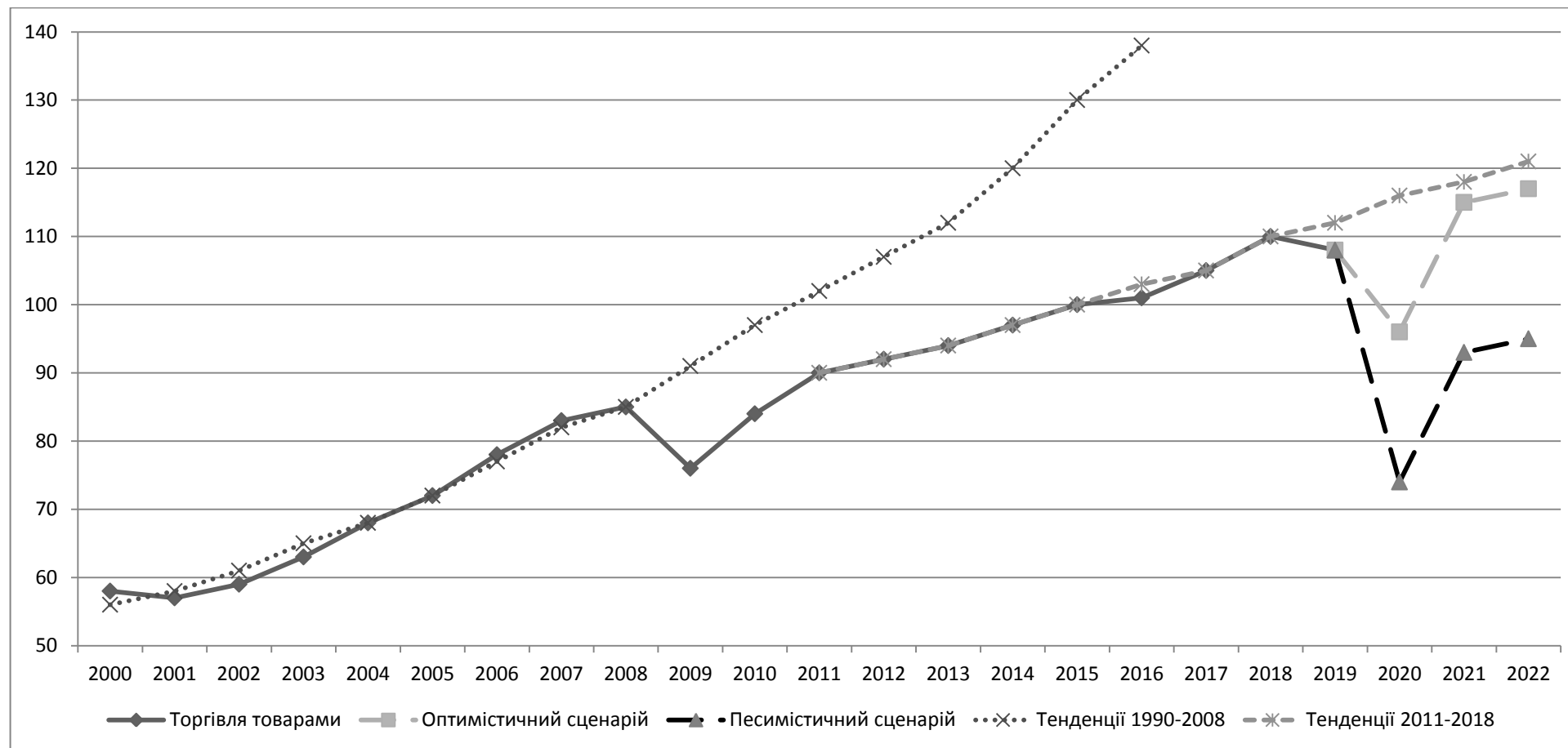
Додаток 1

Динаміка світової торгівлі товарами у 2018-2021 рр., %²

	Фактичні данні		Оптимістичний сценарій		Песимістичний сценарій	
	2018	2019	2020	2021	2020	2021
Обсяги світової торгівлі товарами	2,9	-0,1	-12,9	21,3	-31,9	24
Експорт						
Північна Америка	3,8	1	-17,1	23,7	-40,9	19,3
Південна та Центральна Америка	0,1	-2,2	-12,9	18,6	-31,3	14,3
Європа	2	0,1	-12,2	20,5	-32,8	22,7
Азія	3,7	0,9	-13,5	24,9	-36,2	36,1
Інші регіони (Африка, Близький Схід та Співдружність Незалежних Держав, включаючи асоційовані та колишні держави-члени)	0,7	-2,9	-8	8,6	-8	9,3
Імпорт						
Північна Америка	5,2	-0,4	-14,5	27,3	-33,8	29,5
Південна та Центральна Америка	5,3	-2,1	-22,2	23,2	-43,8	19,5
Європа	1,5	0,5	-10,3	19,9	-28,9	24,5
Азія	4,9	-0,6	-11,8	23,1	-31,5	25,1
Інші регіони (Африка, Близький Схід та Співдружність Незалежних Держав, включаючи асоційовані та колишні держави-члени)	0,3	1,5	-10	13,6	-22,6	18

² Trade set to plunge as COVID-19 pandemic upends global economy. URL: https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr855_e.htm

Обсяги світової торгівлі товарами у 2000–2022 рр.¹

Індекс, 2015р. = 100

¹ Trade set to plunge as COVID-19 pandemic upends global economy. URL: https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr855_e.htm